
Az élet élni akar, de ennek ára van!

Túlélési és újrakezdési stratégiák 10 évvel a vörösiszap-katasztrófa után – a Vörösiszap-kutatás 2020 Kutatócsoport vizsgálatának első eredményei

Bevezetés: a kutatás céljai

A kutatás, amely a Társadalomtudományi Kutatóintézet támogatásával valósult meg, az első olyan komplex hazai kutatás, amely egy ipari-természeti katasztrófa hosszútávú társadalmi hatásairól szolgáltat eredményeket.

A Vörösiszap-katasztrófa 2020 programban nem egyszerűen a 10 év utáni katasztrófa és katasztrófa-elhárítás hatásainak kutatásáról volt szó, hanem egy összehasonlító vizsgálatról is, mivel a 2013-as felmérés ismételtük meg, illetve egészítettük ki új – a konkrét egészségügyi-pszichés állapotot, egyéni és közösségi kommunikációt feltáró – szempontokkal. Továbbá, a jelen helyzetre reagálva rákérdeztünk e különlegesen sérülékeny csoportnál a COVID-19 hatásainak megélésére is.

A Kutatási Program két **általános célt** tűzött ki:

- Először is, hogy megvizsgálja a vörösiszap-katasztrófa és elhárításának hosszútávú, direkt és indirekt hatásait, következményeit, *mivel ezen eredmények általános tanulságokkal szolgálnak általában a jövőbeni katasztrófákat illetően a döntéshozók, illetve az intervenciókban szerepet játszó szakemberek számára.* De konkrétan is, például a jelen helyzetben is hasznosíthatókká válnak, hiszen most is egy elhúzódó „katasztrófa-helyzetben” élünk.
- Másodszor, célunk volt, hogy a három érintett település – Devecser, Kolontár, Somlóvásárhely – és lakosságának katasztrófa utáni talpra állásáról, annak fázisairól, módjairól, problémairól – egyszóval *az élet- és újrakezdési stratégiákról* – szolgáltassunk eredményeket.

A további, **konkrét kutatási célok** között szerepelt elsősorban azoknak a kérdéseknek a vizsgálata, amelyekre a 2013-as vizsgálat még nem adott egyértelmű válaszokat, úgy mint:

- melyek a vörösiszap-katasztrófa hosszú távú egészségügyi és pszichés hatásai, mivel 2013-ban nem tudtuk egyértelműen megállapítani, hogy a regisztrált megbetegedések a katasztrófával vannak-e összefüggésben.
- Ekkor még csak veszélyként tudtuk azt regisztrálni, hogy a felépített lakótelepek egyfajta szegregátummá válhatnak, ezért ezt a kérdést most kiemelten is vizsgáltuk.
- A 2013-as vizsgálat egyértelmű eredménye volt az a kommunikációs-deficit, amely a katasztrófa-elhárításban résztvevő központi szereplők és a lakosság között jött létre. A jelen kutatásban arra kerestük a választ, hogy a lakosság kommunikációjában most mennyire, hogyan és milyen módon téma a katasztrófa.
- Hét évvel ezelőtt a katasztrófa-elhárítás olyan indirekt következményekkel (irigység, viszály, etnikai problémák) jártak, amelyek szétzilálták a korábbi szociális kapcsolatokat. A mostani kutatás során a fő kérdésünk az volt, hogy ezek a szétzilált szociális kapcsolatok újjáépültek-e vagy teljesen átrendeződtek.

A kutatócsoport tagjai:

Bartal Anna Mária, szociálpolitikus-szociológus

Ferencz Zoltán, közgazdász, szociológus

Fodor János, lelkipásztor, plébános

Sarlós Gábor, kommunikációkutató

V. Komlósi Annamária, pszichológus, egészségfejlesztő szakpszichológus

Az elemzésben közreműködtek:

Fekete Mariann - szociológus

Rózsa Sándor – pszichológus, egészségfejlesztő szakpszichológus

1. A minta jellegzetességei (Ferencz Zoltán)

Jelen kutatás a 2013-as felvétel megismétlése annyiban, hogy 2020. augusztusában ugyanazt a 360 főt (180 közvetlen és a 180 közvetett) kerestük meg a három érintett településről, akiket 7 évvel ezelőtt.

- 2020. augusztusában 339 fő megkérdezése valósult meg a halálozások, elköltözések és válaszmegtagadások miatt.
- Ugyanebben az időben a 18-35 éves fiatalok között egy online kérdőíves megkérdezés is történt (amire 120 fő válaszolt), hogy megismerjük és összevessük az itt élő fiatalok és a közvetlen és közvetetten károsultak véleményét is.

A **339 kérdőívvel megkérdezett válaszadói-minta** fő jellegzetessége, hogy alapvetően egy idős-korú mintáról van szó, hiszen az átlagéletkor 60 év volt, sőt egyharmaduk 70 év felett járt. A válaszadók 48 százaléka férfi és 52 százaléka nő volt, és valamivel több mint a felük (54%) élt házas élettársi kapcsolatban, illetve magas volt az özvegyek aránya (28%).

Jól jellemzi a mintát az iskolai végzettség szerinti megoszlás, ami a térségi jellemzőket mutatja: a megkérdezettek kétötödének (42%) érettségi nélküli középfokú végzettsége volt, az érettségizettek aránya alig egy negyed, míg az alacsony végzettségűeké egy ötöd. 8%-uknak nem volt meg a 8 osztálya, míg a diplomások aránya is ehhez hasonló volt. A foglalkoztatási helyzetet jelentősen meghatározta a minta életkori sajátossága, miszerint több, mint felük inaktív-nyugdíjas volt. Érdemes megjegyezni, hogy a megkérdezett válaszadók 10%-a szerzett sérüléseket a katasztrófa során, míg ez a közvetlen károsultak között 20% volt.

A reprezentatív nem tekinthető, 18-35 éves korosztály megkérdezésére kiterjedő **online felmérésben** résztvevők átlagéletkora 28 év volt, és a tipikus válaszadó az inkább devecseri, házas-élettársi kapcsolatban élő, érettségizett vagy annál magasabb végzettséggel rendelkező nő volt.

2. Emlékezés: a téma aktualitása és vizsgálata (Bartal Anna Mária)

A vörösiszap-katasztrófa 10 éves évfordulója kapcsán kérdésként merül fel, hogy ennyi idő után mennyire fontos az ott élőknek a megemlékezés, mi az, ami ezeket a megemlékezéseket életben tartja és ez milyen részvétellel párosul.

A megemlékezések szerepe, hogy a kollektív emlékezetben ne halványuljanak el az események, áldozatok és a halottak emléke. Ugyanakkor az egy nagyon nehéz folyamat, hogy a megemlékezések ne üresedjenek ki és aktív részvétellel is párosuljanak.

Mi magunk is azt feltételeztük, hogy a katasztrófára való emlékezés halványul, de a kutatás nem várt és meglepő eredményeként a fiatalok mintájában a katasztrófára való emlékezés igénye sokkal erősebb volt, mint a teljes mintában (1. táblázat). Tehát reménykeltő, hogy a „felejtés munkájának megakadályozása” a fiatalok között erőteljesen él.

Fontosnak tartja-e a katasztrófára való megemlékezést?

	Fiatalok mintája (100 fő)	Teljes minta (339 fő)	Devecseri válaszadók (227 fő)	Kolontári Válaszadók (59 fő)	Svásárhelyi Válaszadók (51 fő)
igen	75%	65%	51%	90%	73%
nem	14%	20%	22%	3%	24%
nem tudja	4%	12%	21%	4%	2%
nem érdeklő	7%	3%	5%	3%	1%

1.táblázat

A katasztrófát átélt, megkérdezettek döntő többsége szerint (2. táblázat) emlékezésüket a „jó emlékezni arra, hogy a bajban hogyan segítettük egymást” és az „emlékezések erősítik a helyi közösséget” szempontok vezérlik, amelyek a megtört identitásokban a „hősiesség”, a közösségi erő megmutatkozásáról szólnak. Ugyanakkor látni lehet, hogy ezzel együtt – az érintett lakosság körében településenként igen eltérő – „gyászmunka” is zajlik, amelyek az átélt megpróbáltatásokról, veszteségekről, emlékek felidezéséről is szólnak.

Miért tartja fontosnak a katasztrófára való emlékezést?

	Fiatalok mintája (100 fő)	Teljes minta (339 fő)	Devecseri válaszadók (227 fő)	Kolontári Válaszadók (59 fő)	Svásárhelyi Válaszadók (51 fő)
Jó emlékezni arra, hogy a bajban hogyan segítettük egymást		85%	83%	96%	77%
Az emlékezések erősítik a helyi közösségi összetartozást		76%	91%	63%	82%
Az áldozatokra emlékezni kell	49%	66%	47%	91%	67%
A katasztrófa tanulságait meg kell őrizni	41%	64%	48%	83%	73%
Ezt a katasztrófát nem lehet elfeledni	39%	68%	48%	91%	73%
Nagy veszteség érte a településeket	34%	34%	27%	83%	6%

2.táblázat

Érdeemes megfigyelni, hogy a fiatalok korcsoportjában, mennyire fontos szemponttá válik az emlékezésben „a katasztrófa tanulságainak levonása”, ami a racionalizálás felé való elmozdulást, és a tapasztalok kollektív átadásának igényét jelentik a „gyázmunkában”.

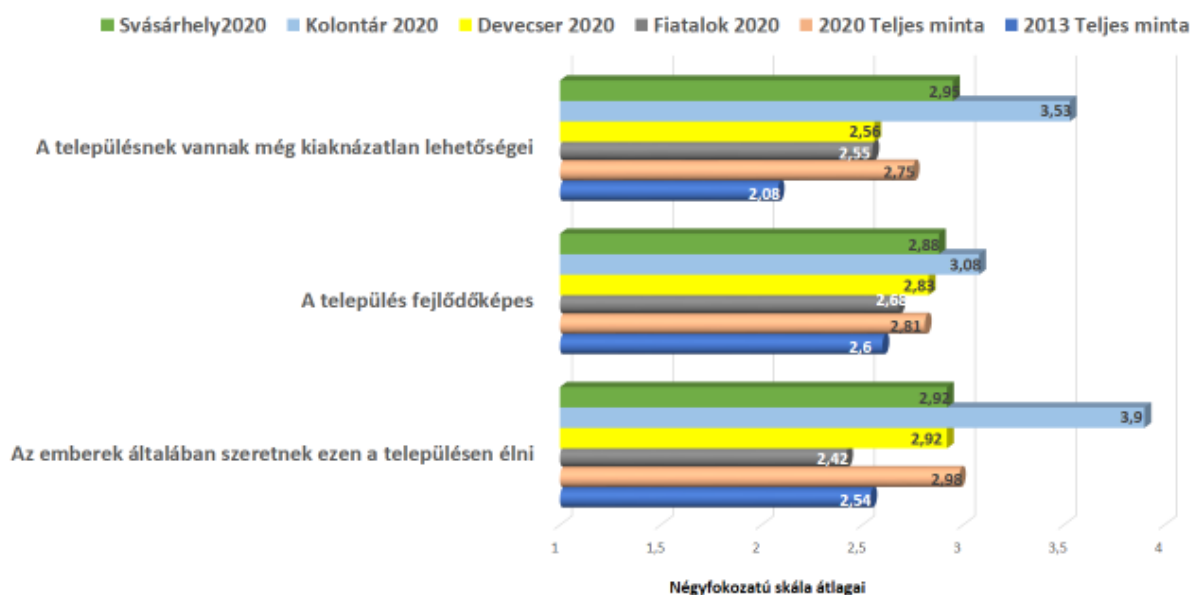
Az eredmények azt mutatják, hogy az emlékezések leginkább a kolontáriak körében párosulnak a leggyakoribb részvétellel, míg a somlóvásárhelyiek többsége teljesen kimarad ebből. A fiatalok 80 százaléka legalább egyszer részt vett, és körükben van egy 25-30 éves (akik 15-20 évesek voltak a katasztrófa idején) családos mag, akik rendszeresen részt vesznek a megemlékezéseken, azaz ténylegesen tovább is viszik a megemlékezés gyakorlatát.

3. A települések bemutatása – a települések helyzetének és a településfejlesztési-beruházások megítélése, illetve az új lakótelepek szegrációjának kérdése (Bartal Anna Mária – Ferencz Zoltán)

Ma, ha valaki a katasztrófa által érintett három településre látogat, akkor a hátrányos helyzetű kistérségeknél jóval rendezettebb településképpel találja szembe magát. Ez tükröződik a települések – válaszadók szerinti – megítélésében, különösen a 2013-as eredményekkel való összehasonlításban is. 2020-ban a település pozitív megítélése legerősebb a kolontári és a leggyengébb a devecseri válaszadók körében élt.

A 2016-os mikrocenzus szerint az elvándorlás országosan a devecseri kistérségben volt a legmagasabb, amit alátámaszt a fiatalok mintájának települési megítélése is: körükben volt a leggyengébb, esetenként még a 2013-as megítéléseknél is alacsonyabb (1. ábra). Ez előrevetítheti ennek a korosztálynak az elvándorlását is.

A települések megítélése

1. ábra

Véleményünk szerint mindez összefügg azzal, hogy Devecser, mint kistérségi központ nem tudott igazán megfelelő válaszokat adni a munkahely-teremtési és szociális problémákra, amelyek a katasztrófa után hatványozottan, és úgy tűnik tartósan jellemzik a települést.

*Vörösiszap-kutatás 2020 Kutatócsoport
(2020. október 1.)*

A katasztrófa-helyreállítás következtében húsz - településenként különböző – településfejlesztési, közösségi célú beruházás valósult meg (3. táblázat), amit „felülről döntöttek” el. Ezen beruházások elfogadottságának megítélése ezért is fontos kérdése volt a kutatásnak.

Településfejlesztési, közösségi célú beruházások hasznosságának megítélése	Teljes minta 2013	Teljes minta 2020	Fiatalok mintája 2020
1. Devecseri iskola felújítása	3,37	3,38	3,17
2. Emlékpark Devecserben	2,41	3,04	2,52
3. Rotary Ház rendbetétele Devecseren	2,87	3,23	2,63
4. Ipari park létrehozása Devecserben	3,17	3,57	3,29
5. Orvosi rendelő építése a devecseri lakóparkban	3,33	3,41	3,35
6. Devecseri Biztos Kezdet Gyermekek Háza program	3,04	3,17	3,27
7. Devecser közterületeinek felújítása	3,18	3,35	3,36
8. Devecseri futballpálya korszerűsítése	2,91	2,9	2,22
9. Devecser-Kolontár vízrendezési projekt	3,34	3,51	3,38
10. Közműfejlesztés Kolontáron és Devecserben	3,35	3,52	3,42
11. Emlékpark Kolontáron	2,71	3,26	2,7
12. Tojás üzem támogatása Kolontáron	3,06	3,32	2,94
13. A kolontári művelődési ház felújítása	3,17	3,27	3,11
14. A kolontári futballpálya és öltöző megépítése	3,16	3,04	2,32
15. Utak, járdák helyreállítása Kolontáron	3,37	3,51	3,46
16. A somlóvásárhelyi utak rendbetétele	3,36	3,37	3,49
17. Somlóvásárhelyi római katolikus templom és plébánia	3,12	3,13	3
18. Somlóvásárhelyi orvosi rendelő felújítása	3,34	3,28	3,46
19. Somlóvásárhelyi általános iskola felújítása	3,34	3,28	3,39
20. Somlóvásárhelyi szennyvízrendszer felújítása	3,35	3,28	3,46

3. táblázat

Nem meglepő módon, a válaszadók azokat a beruházásokat értékelték magasra, amelyek a település infrastrukturális, foglalkoztatási, egészségügyi, oktatási és szociális problémáit voltak hivatva javítani (a közműfejlesztések után a legnagyobbra értékelt beruházások az ipari park a devecseri lakóparkbeli orvosi rendelő, az iskola felújítása és a közterületek felújítása volt). Érdeemes megjegyezni, hogy a Biztos Kezdet Háza a fiatalok mintájában kapott hangsúlyosabb értékelést.

A katasztrófa-helyreállítás legnagyobb beruházásai a lakóparkok építése volt, Devecserben és Kolontáron. A településszerkezetben a devecseri lakópark elszigeteltebb ma is, mint a kolontári, ahol az új lakásfejlesztéseket a lakópark közvetlen környezetében valósították meg az elmúlt években.

A devecseri lakópark területi szegregációjának jelentős enyhüléséről ad számot a lakókörnyezet, a közlekedési helyzet és szolgáltatásokkal való ellátottság 2013-hoz képest pozitívabb megítélése. Ugyanakkor az eredmények azt is mutatják, hogy a lakóközösségi, de különösen a szomszédsági kapcsolatok számottevően gyengültek 2013-hoz viszonyítva. Úgy tűnik, hogy a kezdeti közös problémák oldódása után a szétzilált, korábbi szociális kapcsolatokat nem lehetett tartósan újraépíteni egy új lakókörnyezetben, és ezek a szomszédsági kapcsolatok jó esetben a „néha átjárnak egymáshoz”, de inkább a „szoktunk beszélgetni” szintjén állandósultak.

4. Egészség - Pszichés állapot – COVID-hatás (V. Komlósi Annamária – Fodor János)

Jelen kutatásban a vörösiszap katasztrófa egészségi vonatkozásainak fókuszja a testi és lelki (pszichés és spirituális értelemben egyaránt) állapot felmérése volt, valamint annak feltárása,

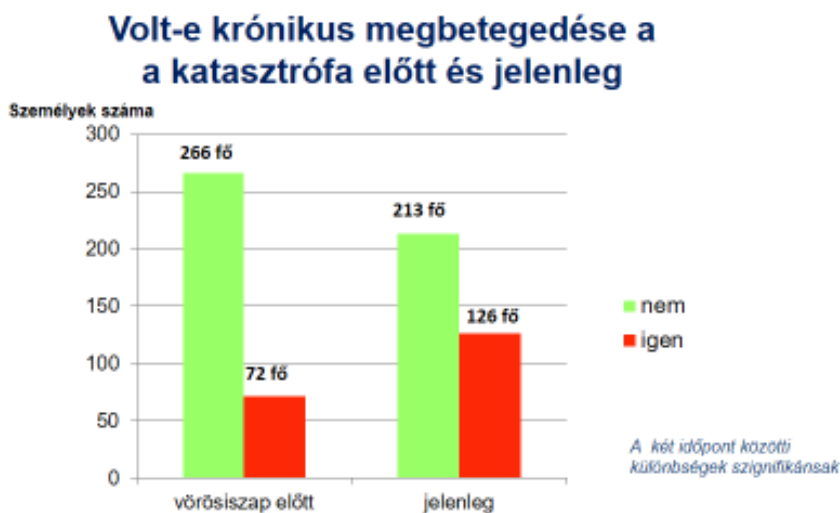
hogyan a testi-lelki jólét hogyan függ össze számos egyéb körülménnyel (szociális tényezők, bizalom, kommunikációs hatások, stb.)

A mostani bemutatóra a közvetlenül az egészségmutatókra vonatkozó kérdések nyomán nyert eredményeket hoztuk, de azt is láttatni szeretnénk, hogy az egyházi támogatást hogyan ítélték meg az emberek. Ez utóbbira azért voltunk kíváncsiak, mert a II. Vatikáni zsinat lelkipásztori konstitúciója (Gaudium et spes) leírja, hogy az egyháznak az egész ember alapvető szükségleteit figyelemmel kell kísérni, nemcsak a lelkit.

Az egészségi (lelki és fizikai) állapotra vonatkozóan a krónikus betegségeket; a stresszre adott pszichés tüneteket; a rezilienciát (rugalmas ellenálló képességet) mint lelki stabilitást; a koronavírussal összefüggő félelmeket és a spirituális értelemben vett lelki igényekre utaló jellemzőket vizsgáltuk.

Az első szintű elemzés eredményei

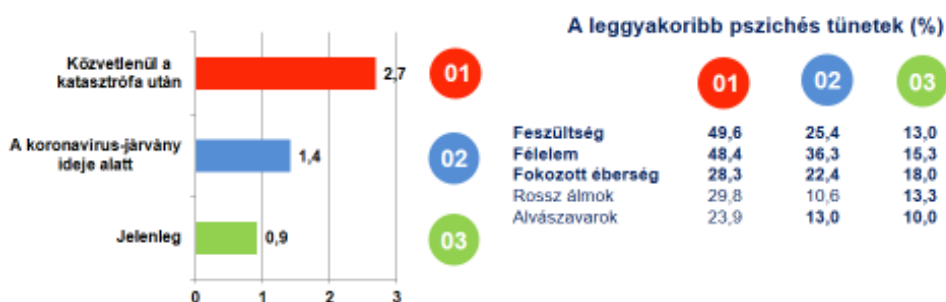
1. A krónikus megbetegedések száma szignifikáns módon nőtt a 2010 előtti és a jelenlegi (2020) állapot összevetésben. Ám ez a minta életkori sajátosságaival is összefüggésben állhat. (2. ábra)

2. ábra

1. A pszichés tünetek csökkentek a 10 év alatt, ám egy újabb stressz (koronavírus járvány) ismét felszínre hozhatja a félelmeket, feszültségeket. (3. és 4. ábra)

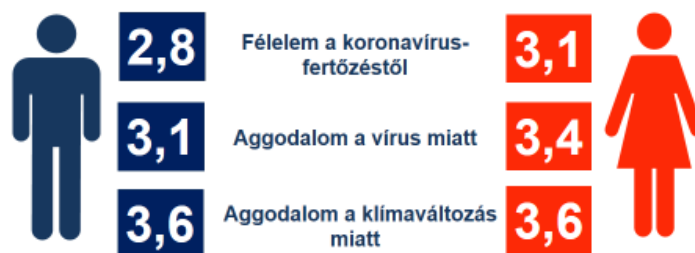
Stresszre adott pszichés reakciók

A 3 időpontra vonatkozó becslések között statisztikailag szignifikáns eltérések mutatkoznak.

3.ábra

Félelem és aggodalmak

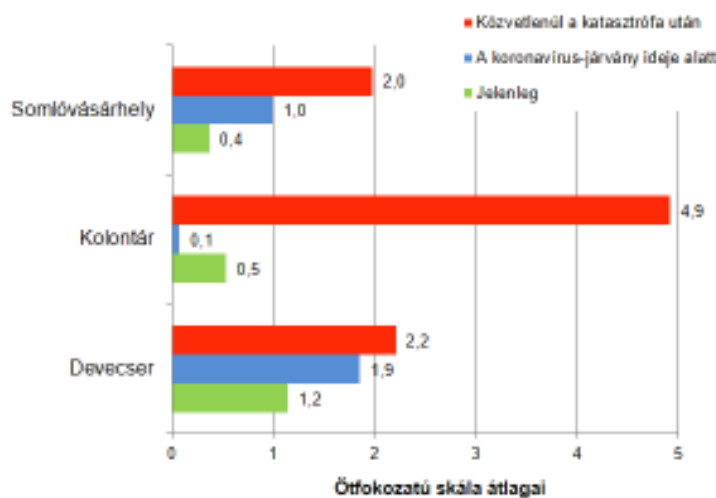

A nők szignifikánsan magasabb pontszámot értek el a koronavírus-fertőzéstől való félelem és a vírus miatti aggodalom esetén, mint a férfiak. A klímaváltozástól való félelem szignifikánsan magasabb a koronavírus-fertőzéstől mindkét nem esetében.

4.ábra

2. A vörösiszap tragédiában érintett települések lakói eltérően reagáltak a vörösiszap keltette stresszre. Mivel Kolontáron voltak a halálos áldozatok, akkor a katasztrófa őket viselte meg legjobban. Napjainkban viszont az újabb stressz – a járvány – a nőket és a devecserieket érintette fokozottabban. (5. -ábra)

Stresszre adott pszichés reakciók

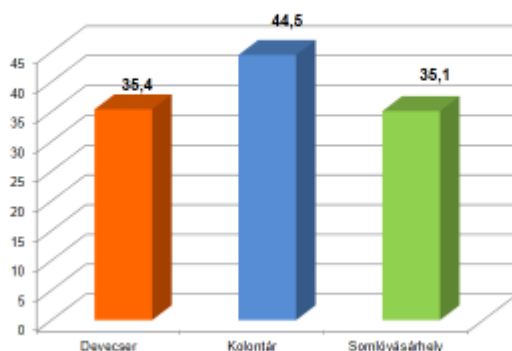

Devecser és Kolontár között mindhárom esetben szignifikáns eltérés mutatkozik.

5.ábra

3. Mindhárom település lakói "reziliens" (rugalmasan ellenálló) emberként jellemezték magukat. Olyan képet alakítottak ki önmagukról, hogy ők képesek alkalmazkodni a változásokhoz, és elég erős emberek. Ez a pozitív ön-kép a kolontáriaknál a legerősebb. (6. ábra)

A reziliencia mértéke településenként

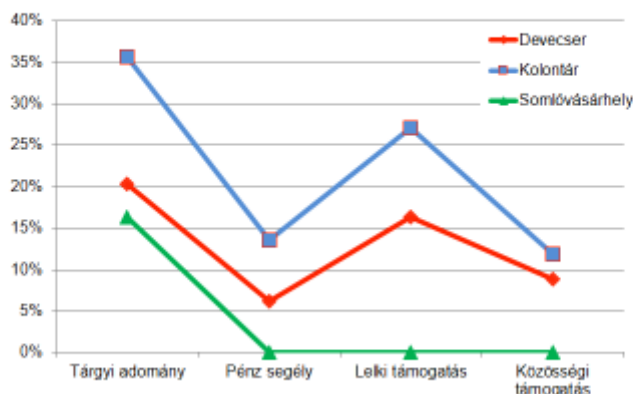

Devecser és Kolontár, illetve Devecser és Somlóvásárhely reziliencia mértéke szignifikánsan eltér egymástól.

6.ábra

4. Az egyházi koncepció jogosultságát igazolja vissza, hogy legtöbben az egyház anyagi támogatását őrizték meg az emlékezetükben és csak második helyen a lelkit. (7. ábra)

Egyházi segítség típusa

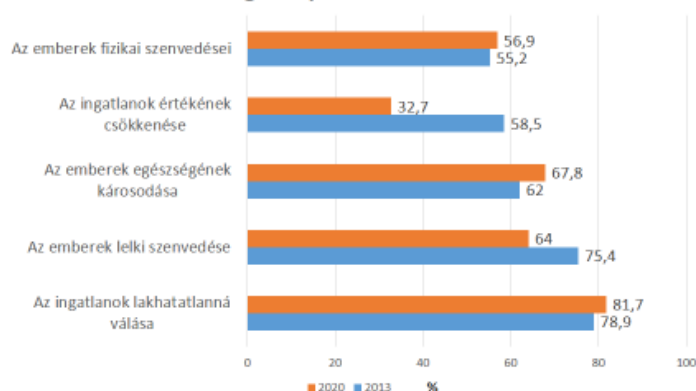

7.ábra

5. A vörösiszap-katasztrófa kárainak-felelőseinek és a katasztrófa-helyreállításban résztvevőknek a megítélése 2013-2020 (Ferencz Zoltán)

A **legsúlyosabb károk** megítélése nem változott jelentősen az elmúlt hét évben, de voltak hangsúlyeltolódások. A legfontosabb kárnak mind a két vizsgálatban az ingatlanok lakhatatlanná válását tartották, amit az emberek egészségének károsodása és a lelki szenvedései követtek. (8. ábra)

A vörösiszap katasztrófa által okozott legsúlyosabb károk

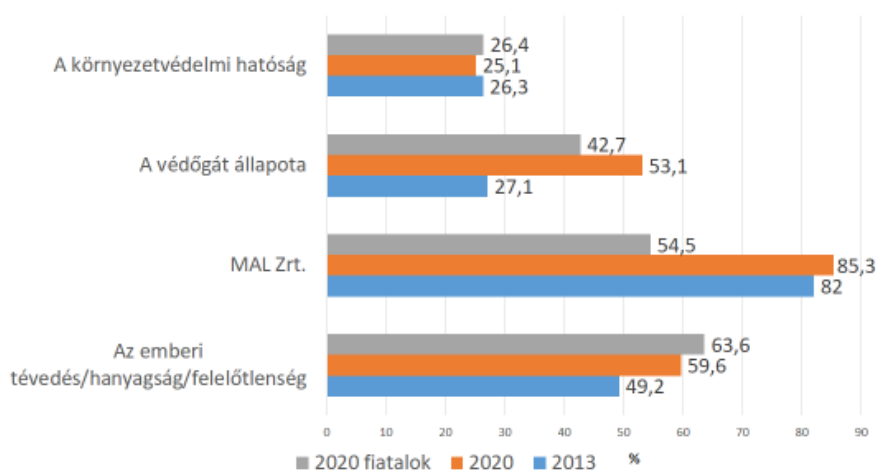
8.ábra

Míg az első kettőt ma még súlyosabbnak gondolták, mint 7 évvel ezelőtt, addig a lelki szenvedés súlyosságának megítélése csökkent. A fizikai szenvedéseket csaknem ugyanolyan súlyúnak vélik ma, mint korábban. Hasonlóképpen az ingatlanok értékcsökkenésének a jelentősége is visszaesett. Míg a kiemelten súlyos károkat 2013-ban a közvetlen károsultak és a devecseriek említették, addig mára a kolontáriak véleményében jelent meg leginkább. Az

ingatlanok értékcsökkenése a 46-60 éves korcsoportot érintette legérzékenyebben. A 2013-as vizsgálatban a 40-59 éves korcsoportot neveztük el „elégedetlen” korcsoportnak.

A vörösiszap **katasztrófa bekövekeztéért** mind a két vizsgált időpontban a MAL Zrt.-t tartották felelősnek a legtöbben, ami a közvetlen károsultak esetében az átlagnál is magasabb volt. Figyelemre méltó, hogy a fiatalok mintájában a MAL Zrt. csak a második leggyakoribb említéssel szerepelt, és nem egy megszemélyesített szereplő, hanem általában az emberi tévedés, hanyagság, felelőtlenység került az első helyre. (9. ábra) Összességében azt látjuk, hogy 2020-ra a kormány, az információhiány és a természet okként való megjelölése csökkent, a többi tényezőé növekedett. Míg 2013-ban a közvetlen károsultakon kívül többnyire a kolontáriak jelölték meg nagyobb arányban az egyes okozókat, addig az idén a devecseriekkel fordult ez elő többször.

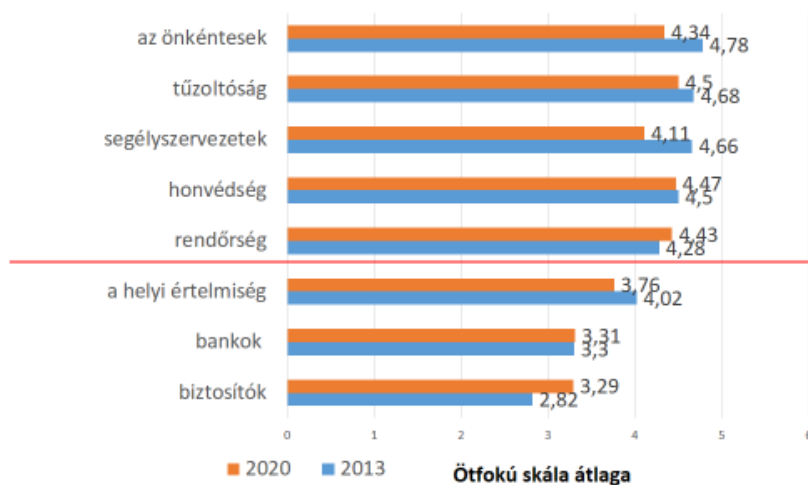
Ki vagy mi volt a felelős a katasztrófa helyzet kialakulásáért (leggyakoribb említések)

9. ábra

A válaszadók ma már úgy látják 2013-hoz képest, hogy a **helytállás mértékének** megítélése a szereplők döntő többségénél csökkent. (10. ábra) A tűzoltóság és az önkéntesek maradtak a legjelentősebb szereplők között, de a segélyszervezetek, a család és a saját helytállás megítélése jelentősen csökkent. Ezzel szemben a rendőrség megítélése jelentősen javult az elmúlt hét évben.

Egyes szervezetek, emberek helytállásának értékelése a katasztrófa helyzet kezelésével kapcsolatban

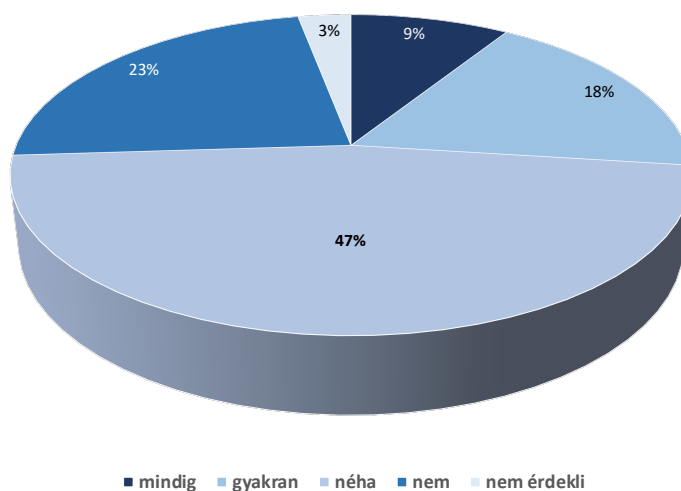

10. ábra

6. A vörösiszap-katasztrófa kommunikációja az érintettek körében (Sarlós Gábor)

A kommunikációs munkacsoport az eseményhez kapcsolódó és arról szóló kommunikáció tartalmát, az esemény emlékének erősségét, valamint a bizalom és a kommunikáció viszonyait vizsgálta részben időrendi, részben pedig az érintett települések közötti összehasonlításban. Összességében megállapítható, hogy bár a katasztrófa emléke együtt él az érintettekkel, ma már nem képezi a mindennapos gondolkodás és beszélgetés tárgyát: a megkérdezettek többsége csak néha követi az eseményeket (11. ábra). Ugyanakkor az átlag mögött számos eltérés húzódik meg, leképezve, hogy mindenki eltérő módon élte meg és dolgozza fel a történeteket.

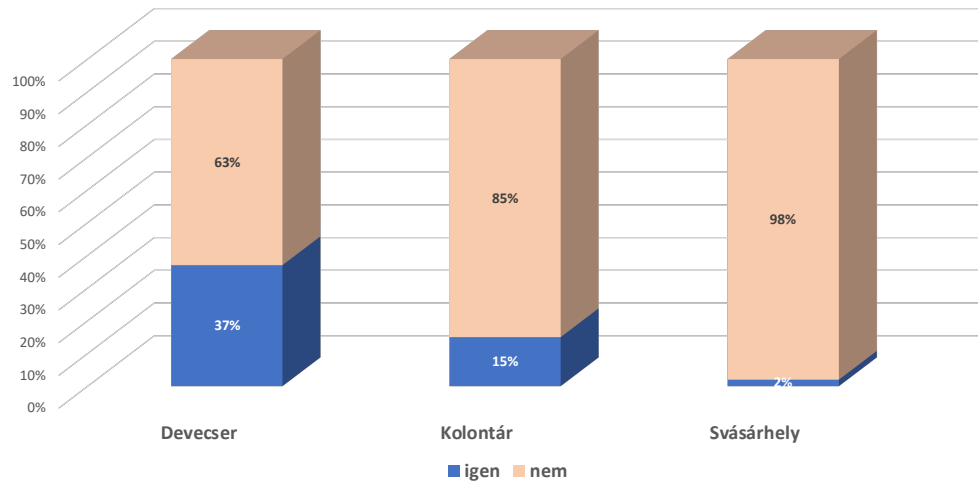
“Követi-e ma is a vörösiszap-katasztrófa utóéletével kapcsolatos híreket, információkat?”

11. ábra

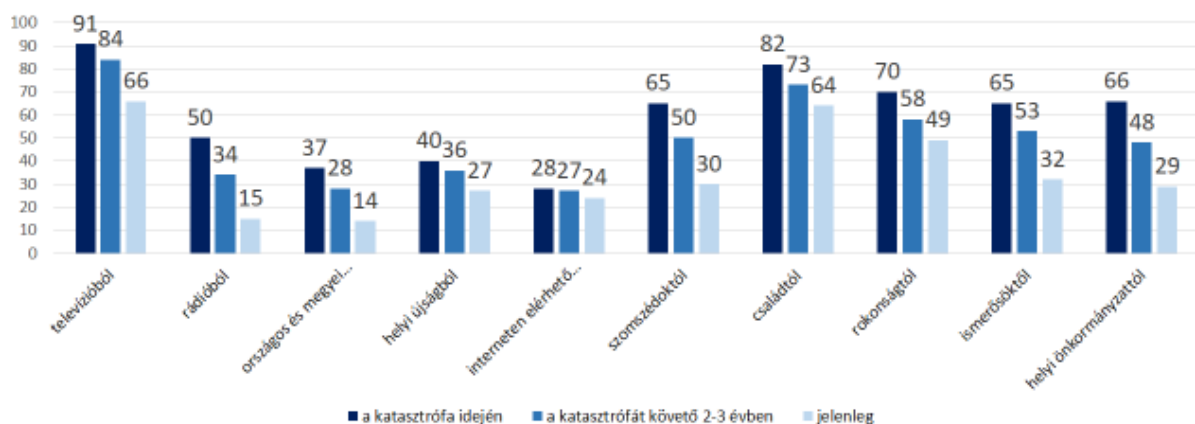
A vörösiszap-katasztrófa ma már egyáltalán nem beszédtema Somlóvásárhelyen, míg Devcesteren szignifikáns módon, a megkérdezettek 37%-nál van jelen (12. ábra) A katasztrófa utóéletével kapcsolatos híreket jellemzően azok követik, akik a MAL Zrt-t tartják felelősnek a katasztrófáért, 11%-uk mindig, 20%-uk gyakran, 46%-uk pedig néha követi a katasztrófával kapcsolatos fejleményeket.

„A katasztrófa mindennapos beszédtema-e az Önök településén, az emberek között?”

12. ábra

Informálódás forrásai (milyen forrásokból követték a vörösiszap katasztrófával kapcsolatos híreket, fejleményeket a különböző időszakokban) (%)

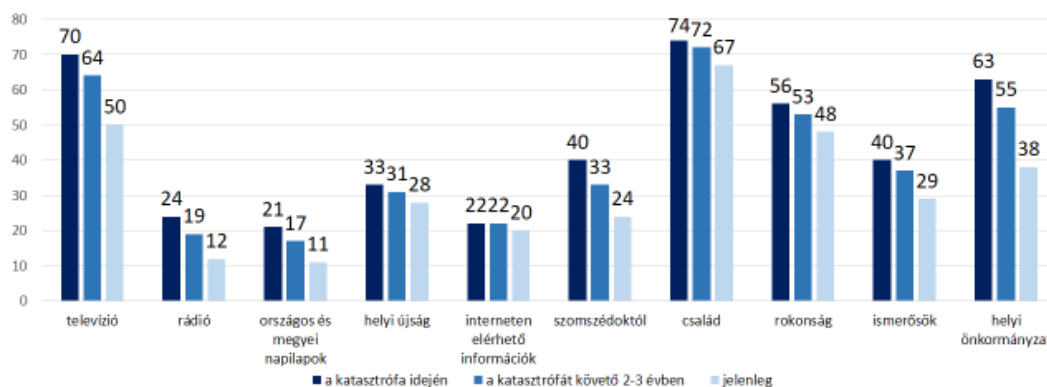

13. ábra

Az információ forrásokat vizsgálva világossá válik, hogy az évek során, a médiaérdeklődés és híradások számának csökkenése ellenére a TV megmaradt, mint elsődleges információ forrás,

amit a személyes csatornák, így a család, rokonok, ismerősök követtek (13. ábra). A leghitelesebb hírforrásnak a megkérdezettek 10 éve változatlanul a családot tekintik (a válaszadók 67%-a) (14. ábra). A követett témák közül, bár jelentős települési eltérésekkel, az egyéni sorsok és a településfejlesztés ügye foglalkoztatta leginkább a megkérdezetteket.

Az információk hitelessége, a hírforrások megbízhatósága (%)
N=339

14. ábra

A közvetlen károsultak esetében ma is témát jelent a vörösiszap-katasztrófa ügye. Míg akiket kevésbé érintett, azoknál kevésbé, így például: a somlóvásárhelyi válaszadók jelentős részénél megfigyelhető, sokan talán tudatosan is kerülik, hogy vissza kelljen gondolni a 10 évvel korábban történetekre.

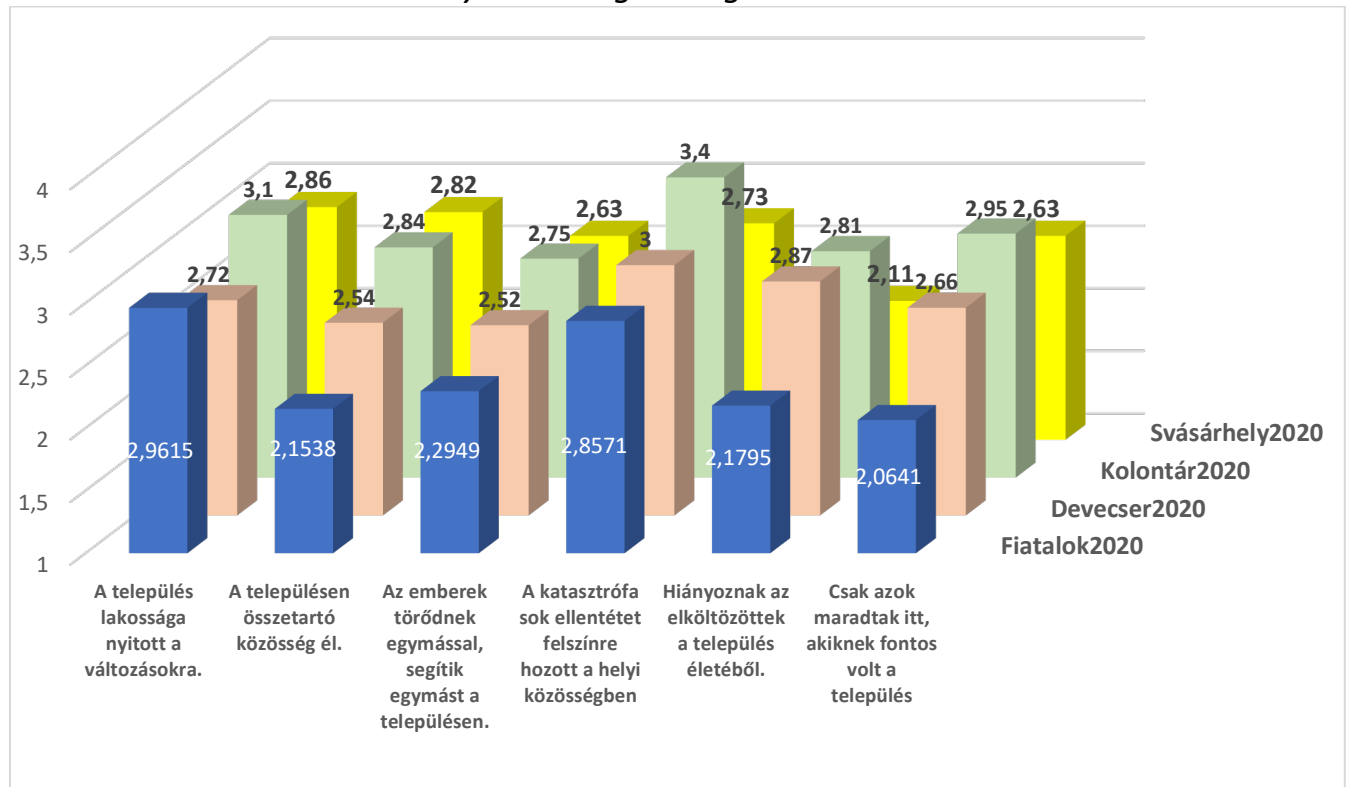
A kommunikáció és az érintettség kapcsán végül azt érdemes megemlíteni, hogy a klímaváltozás okaként az emberi tényező elsődlegességére domináns módon kizárólag a somlóvásárhelyi válaszadók utaltak, ami az ottani szőlő- és borkultúra kitettségét és a helyiek alkalmazkodási kényszerét jelezheti.

7. Változások és állandóságok a közösségek helyzetében – jövőkép (Bartal Anna Mária)

Közösségi szinten a szakirodalom rugalmasságot (rezilienciát), mint képességet és folyamatot, illetve mint stratégiát írja le, amelyhez erőforrásokat kell mozgósítani a katasztrófa rövid és hosszú távú hatásaival való megküzdés során. Fontos hangsúlyozni, hogy amikor a közösségi rezilienciát vizsgáljuk, akkor a katasztrófa-elhárítás után bekövetkező kárrendezés következményeivel való megküzdésről is számot adunk. Ugyanis 2013-as eredményeink szerint a katasztrófa elhárítása pozitív hatásokat eredményezett (erősítette a közösségi összefogást), míg a kárrendezés nem szándékolt negatív hatásokat (ellentétek, viszályt és irigységet szült) hozott a felszínre.

Az eredmények szerint az ellentétek felszínre kerülését a legnehezebben a zárt, összetartó közösségként működő kolontáriak élték meg. Ugyanakkor itt látunk ma olyan pozitív példákat is, amely erős közösségi rezilienciára utalnak. Devecserben 2013-ban a kárrendezés felerősítette a roma-nem roma lakosság közötti ellentéteket. Mára ezek elcsitulnak, de a megélt ellentétek nyomot hagytak a közösség állapotában és az elköltözöttek veszteségként való megélésében. (15. ábra)

A helyi közösségek megítélése

Négyfokú skála átlaga
15. ábra

Eredményeink azt mutatják, hogy Kolontáron, ahol sikerült erőforrásokat mozgósítani a közösséget ért negatív hatásokkal való megküzdéshez, ott pozitívabban ítélik meg a település jövőképét. Devecserben pedig, ahol az erőforrások jórészt felemésztek az ellentétek, ráadásul ezt még veszteségek is kísérték, ott a település jövőképe is pesszimistább, és ez különösen aggasztó a fiatalok mintájában. Devecser helyi közössége a település mérete és szociális problémái miatt nem volt és nem is lesz képes önmagát egy átfogó közösségromafejlesztési stratégia nélkül „a hajánál fogva kihúzni” a problémákból.

Általános és összegző megállapításként fogalmazható meg, hogy közvetlenül a katasztrófa utáni és hosszútávú helyreállításban a sérült közösségek jól-létének, egészségügyi, pszichés- és társas-kapcsolati rehabilitációjának ugyanolyan hangsúlyt kellene kapniuk, mint a fizikai környezet helyreállításának.